

Anjelierstraat te Steenwijk

rapport 2727

Anjelierstraat te Steenwijk (gemeente Steenwijkerland)

Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek

J. Holl

Colofon

ADC Rapport 2727

Anjelierstraat te Steenwijk (gemeente Steenwijkerland)

Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek

Auteur: J. Holl

In opdracht van: Verhoeven Milieutechniek bv

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, 27 april 2011

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

Status onderzoek: definitief, 27-04-2011

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Autorisatie:

E. Lohof

ISBN 978-94-6064-718-5

ADC ArcheoProjecten

Tel 033-299 81 81

Postbus 1513

3800 BM Amersfoort

Fax 033-299 81 80

Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied	4
Samenvatting	5
1 Inleiding	7
1.1 Algemeen	7
1.2 Doelstelling en vraagstelling	7
2 Methodiek bureauonderzoek	7
3 Resultaten bureauonderzoek	8
3.1 Afbakening plan- en onderzoeksgebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik	8
3.2 Beschrijving huidig gebruik	8
3.3 Beschrijving van de historische situatie, mogelijke verstoringen en ondergrondse bouwhistorische waarden	9
3.4 Beschrijving van bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden	9
3.5 Gespecificeerde verwachting (LS05)	11
4 Methodiek Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)	12
4.1 Kader	12
4.2 Methode	12
5 Resultaten Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)	12
5.1 Lithologische beschrijving	12
5.2 Interpretatie	13
6 Conclusies	13
7 Aanbeveling	13
Literatuur	14
Geraadpleegde websites	14
Lijst van afbeeldingen en tabellen	14

Bijlage 1 Boorgegevens

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied

Provincie:	Overijssel
Gemeente:	Steenwijkerland
Plaats:	Steenwijk
Toponiem:	Anjelierstraat
Kadastrale gegevens:	Steenwijk, sectie F, nrs. 776, 1328
Kaartblad:	16G
Oppervlakte plangebied	250 m ²
Coördinaten:	204.086/533.100; 204.109/533.100; 204.109/533.083; 204.086/533.083
Bevoegde overheid:	Gemeente Steenwijkerland
Deskundige namens de bevoegde overheid:	mevr. M. Nieuwenhuis (Het Oversticht)
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code):	46113
ADC-projectcode:	4130225
Periode van uitvoering:	April 2011
Beheer en plaats documentatie:	ADC ArcheoProjecten bv, Amersfoort
Beheer en plaats digitale documentatie (e-depot):	http://persistent-identificer.nl/?identificer=urn:nbn:nl:ui:13-pvo-t0f

Samenvatting

In opdracht van Verhoeven Milieutechniek bv heeft ADC ArcheoProjecten een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Anjelierstraat in Steenwijk (gemeente Steenwijkerland). In het plangebied zal nieuwbouw plaatsvinden. Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van een aanvraag van een bouwvergunning en was noodzakelijk om te bepalen of bij de voorgenomen activiteiten de kans bestaat dat archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

Op basis van het bureauonderzoek werden archeologische resten uit alle archeologische perioden tot in de Late Middeleeuwen verwacht onder een dun plaggendek.

Teneinde deze verwachting te toetsen werd in het plangebied een verkennend booronderzoek uitgevoerd.

Hierbij is vastgesteld dat de bodem is verstoord tot in de C-horizont. Bovendien bevindt de top van de C-horizont zich dieper dan de toekomstige bodemverstoring.

ADC ArcheoProjecten adviseert daarom om het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij het bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Periode	Tijd in jaren
Nieuwe tijd	1500 - heden
Middeleeuwen:	450 – 1500 na Chr.
Late Middeleeuwen	1050 - 1500 na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450 - 1050 na Chr.
Romeinse tijd:	12 voor Chr. – 450 na Chr.
Laat-Romeinse tijd	270 - 450 na Chr.
Midden-Romeinse tijd	70 - 270 na Chr.
Vroeg-Romeinse tijd	12 voor Chr. - 70 na Chr.
IJzertijd:	800 – 12 voor Chr.
Late IJzertijd	250 - 12 voor Chr.
Midden-IJzertijd	500 - 250 voor Chr.
Vroege IJzertijd	800 - 500 voor Chr.
Bronstijd:	2000 - 800 voor Chr.
Late Bronstijd	1100 - 800 voor Chr.
Midden-Bronstijd	1800 - 1100 voor Chr.
Vroege Bronstijd	2000 - 1800 voor Chr.
Neolithicum (Jonge Steentijd):	5300 – 2000 voor Chr.
Laat-Neolithicum	2850 - 2000 voor Chr.
Midden-Neolithicum	4200 - 2850 voor Chr.
Vroeg-Neolithicum	5300 - 4200 voor Chr.
Mesolithicum (Midden-Steentijd):	8800 – 4900 voor Chr.
Laat-Mesolithicum	6450 - 4900 voor Chr.
Midden-Mesolithicum	7100 - 6450 voor Chr.
Vroeg-Mesolithicum	8800 - 7100 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd):	tot 8800 voor Chr.
Laat-Paleolithicum	35.000 - 8800 voor Chr.
Midden-Paleolithicum	300.000 – 35.000 voor Chr.
Vroeg-Paleolithicum	tot 300.000 voor Chr.

Bron: Archeologisch Basis Register 1992

1 Inleiding

1.1 Algemeen

In opdracht van Verhoeven Milieutechniek bv heeft ADC ArcheoProjecten een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Anjelierstraat in Steenwijk (gemeente Steenwijkerland). In het plangebied zal nieuwbouw plaatsvinden. Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van een aanvraag van een bouwvergunning en was noodzakelijk om te bepalen of bij de voorgenomen activiteiten de kans bestaat dat archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

1.2 Doelstelling en vraagstelling

Het doel van bureauonderzoek is het verwerven van informatie, aan de hand van bestaande bronnen, over bekende of verwachte archeologische waarden, binnen een omschreven gebied, om daarmee te komen tot een gespecificeerde, archeologische verwachting.

Het doel van het inventariserende veldonderzoek is het aanvullen en toetsen van de op basis van het bureauonderzoek opgestelde gespecificeerde verwachting. Het inventariserend veldonderzoek vond plaats door middel van een verkennend booronderzoek.

Hierin zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- Is er in het plangebied een intact potentieel vondst- en/of sporenniveau aanwezig en zo ja, komt dit overeen met het op basis van het bureauonderzoek verwachte niveau?
- Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard en datering hiervan?

Indien er archeologische waarden aanwezig zijn:

- In welke mate worden deze waarden verstoord door realisatie van de geplande bodemingreep?
- Hoe kan deze verstoring door planaanpassing tot een minimum worden beperkt?

Indien de archeologische waarden niet kunnen worden behouden:

- Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun omvang, ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om te komen tot een selectiebesluit?

Het bureauonderzoek is uitgevoerd op 11 april 2011 en het booronderzoek op 12 april 2011. Meegewerkt hebben: J. Holl (prospecteur) en E. Lohof (senior prospecteur).

2 Methodiek bureauonderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.2 Landbodems, protocol 4002 Bureauonderzoek.

Het bureauonderzoek bestaat uit de volgende elf processtappen:

1. Afbakenen plan- en onderzoeksgebied en vaststellen consequenties van mogelijk toekomstig gebruik;
2. Aanmelden onderzoek bij Archis;
3. Vermelden (en toepassen) overheidsbeleid;
4. Beschrijven huidig gebruik;
5. Beschrijven historische situatie en mogelijke verstoringen;
6. Beschrijven mogelijke aanwezigheid bouwhistorische waarden in de ondergrond;
7. Beschrijven bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden;
8. Opstellen gespecificeerde verwachting;
9. Opstellen standaardrapport bureauonderzoek;
10. Afmelden onderzoek bij Archis: overdracht onderzoeksgegevens;
11. Aanleveren digitale gegevens bij e-Depot.

De processtappen 1 tot en met 7 leveren gegevens op basis waarvan processtap 8, de gespecificeerde verwachting wordt opgesteld. De gespecificeerde verwachting kan worden beschouwd als een belangrijke conclusie van het bureauonderzoek, omdat hierin wordt aangegeven of, en zo ja, welke archeologische waarden worden verwacht, indien relevant weergegeven op een kaart.

De resultaten van processtappen 1 tot en met 8 worden behandeld in de paragrafen 3.1 tot en met 3.5. Processtap 9 resulteert in het voorliggende rapport. De processtappen 10 en 11 hebben betrekking op het voor derden openbaar maken van de resultaten van het bureauonderzoek bij onder meer Archis en het e-Depot.

3 Resultaten bureauonderzoek

3.1 Afbakening plan- en onderzoeksgebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik

Het plangebied ligt aan de Anjelierstraat te Steenwijk en heeft een oppervlakte van ca. 250 m². De exacte locatie is weergegeven in afbeeldingen 1 en 2.

Van het plangebied zelf zijn onvoldoende archeologische en aardkundige gegevens beschikbaar om een uitspraak te kunnen doen over de archeologische verwachting. Daarom zijn tevens gegevens betrokken uit de directe omgeving, waarmee het onderzoeksgebied kan worden gedefinieerd als het gebied binnen een straal van circa 500 m rondom het plangebied. De historische stadskern van Steenwijk is buiten het onderzoeksgebied gehouden, aangezien de situatie binnen deze stadskern niet vergelijkbaar is met die in het plangebied.

In het plangebied is nieuwbouw van een appartementengebouw (begeleid wonen) en een trappenhuis met liftschacht gepland (zie afb. 6). Het appartementencomplex heeft een oppervlakte van ca. 150 m². Dit gebouw zal niet onderkelderd worden en gefundeerd op minder dan een meter –mv. Het trappenhuis en de liftschacht hebben een totale oppervlakte van ca. 25 m². Ter plaatse van de liftschacht zal de bodem tot ca. 1,5 m –mv vergraven worden en ter plaatse van het trappenhuis tot ca. 1,3 m –mv.

De consequentie van de voorgenomen ingreep is dat eventuele waardevolle archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

3.2 Beschrijving huidig gebruik

Het plangebied is momenteel in gebruik als parkeerterrein en is verhard met klinkers. De Anjelierstraat loopt van noord naar zuid door het plangebied en aan beide zijden bevinden zich parkeerplaatsen.

In het plangebied is nog geen milieukundig bodemonderzoek uitgevoerd. Op de bodematlas van de provincie Overijssel is geen bodemkundige informatie over het plangebied bekend.¹

Uit de voor het plangebied gedane KLIC-melding² blijkt dat vooral langs het zuiden van het plangebied kabels en leidingen voorkomen. Ook loopt een kabel langs het westen van het plangebied en loopt een rioolleiding door het midden van het plangebied, onder de huidige Anjelierstraat.

¹ <http://gisopenbaar.overijssel.nl/website/bodematlas/bodematlas.html>

² KLIC-meldingsnr. 11G113394.

3.3 Beschrijving van de historische situatie, mogelijke verstoringen en ondergrondse bouwhistorische waarden

De historische situatie is op verschillende kaarten als volgt:

Bron	Historische situatie
Stadsplattegrond van Van Deventer uit 1550-1600 ³	Het plangebied ligt in onbebouwd, agrarisch gebied net ten zuiden van Steenwijk.
Kadastrale minuut uit 1811-1832 ⁴	bouwland
Bonnekaarten uit 1887-1933 (zie afb. 3) ⁵	bouwland, het plangebied ligt op de Steenwijker Kamp. Op de kaarten uit 1926 en 1933 is de bebouwde kom van Steenwijk uitgebreid tot direct ten noorden van het plangebied. Ten noorden van het plangebied bevindt zich de Onnasche weg.
Topografische kaarten uit 1954-1995 ⁶	1954-1974: op de hoek van de Onnasche weg en de huidige Bloemstraat bevindt zich een huis, het plangebied is onbebouwd 1985-1995: situatie gelijk aan de huidige
KennisInfrastructuur CultuurHistorie (KICH) ⁷	Geen aanvullende informatie
Cultuurhistorische waardenkaart provincie Overijssel ⁸	Geen aanvullende informatie

Het huidige Steenwijk is in de Vroege Middeleeuwen ontstaan vanuit drie hoeven, die uitgroeiden tot drie nederzettingen, Westwijk, Middelwijk en Oostwijk. De locaties van deze nederzettingen zijn weergegeven in afb. 5. Westwijk lag ca. 200 m ten westen, Middelwijk 300 m ten noorden en Oostwijk 600 m ten noordoosten van het plangebied. Steenwijk ontwikkelde zich vanuit Middelwijk tot handelsnederzetting. In de tweede helft van de 13^e eeuw kreeg deze nederzetting stadsrechten. Vanaf de 14^e eeuw werden grote verdedigingswerken rond de stad aangelegd en werden grachten gegraven.

Tot in het begin van de 20^e eeuw lag het plangebied ten zuiden van de stad Steenwijk. Gedurende de eerste helft van de 20^e eeuw breidde de bebouwde kom van Steenwijk zich steeds verder richting het zuiden uit en aan het eind van de 20^e eeuw is de huidige bebouwing rondom het plangebied gerealiseerd.

3.4 Beschrijving van bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden

De volgende aardwetenschappelijke informatie is bekend van het plangebied:

Bron	Informatie
Geologie ⁹	Formatie van Drente
Geomorfologie ¹⁰	Bebouwd gebied, waarschijnlijk hoge stuwwal (11B6)
Bodemkunde (zie afb. 4) ¹¹	Bebouwd gebied, dichtstbijzijnd: laarpodzolgronden in lemig fijn zand (cHn23-VI)
Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) ¹²	3,8 m +NAP

In de voorlaatste ijstijd (Saalien, 200.000 tot 130.000 jaar geleden) raakte een groot deel van Nederland met een plaatselijk meer dan 200 m dik pakket landijs bedekt. Onder het landijs ontstond keileem, een sterk samengedrukt mengsel van klei, zand en stenen. De keileem is ontstaan door het uitsmelten van in het landijs aanwezig puin en door deformatie van het materiaal onder het ijs.

³ Koeman & Visser 1992.

⁴ Kadaster 1811-1832.

⁵ Bureau Militaire Verkenningen 1887, 1911, 1926, 1933.

⁶ Kadaster 1954, 1961, 1964, 1974, 1985, 1995.

⁷ <http://www.kich.nl>

⁸ <http://www.atlas-cultuurhistorie.nl>

⁹ Geologische Stichting 1961.

¹⁰ Alterra 2003.

¹¹ Stichting voor Bodemkartering 1988.

¹² <http://www.ahn.nl/viewer>

Een deel van de keileem werd later opgestuwd door het landijs. Door de ijsmassa werd de ondergrond naar voren en naar de zijkanten weggedrukt, waarbij de bodemlagen vaak gekanteld werden. Hierdoor kwamen de keileem en de onderliggende lagen vaak verticaal te liggen. Hierbij ontstonden stuwwallen. Het plangebied bevindt zich op een dergelijke stuwwal. Gedurende de laatste ijstijd (Weichselien, 120.000 tot 10.000 jaar geleden) bereikte het landijs Nederland niet, maar in delen van het Weichselien was de bodem permanent bevroren en was er vrijwel geen vegetatie aanwezig. Hierdoor had de wind vrij spel en werd een pakket dekzand afgezet. Op de hoogste terreindelen werd geen dekzand afgezet. Vanwege de hoge ligging op een stuwwal is in het plangebied naar verwachting geen dekzand aanwezig. Ook gedurende het Holoceen (huidige tijdvak vanaf 10.000 jaar geleden) heeft naar verwachting vrijwel geen sedimentatie plaatsgevonden in het plangebied.¹³

Het plangebied bevindt zich op de rand van de Steenwijkerkamp, een es ten zuidoosten van Steenwijk. Op deze es is als gevolg van eeuwenlange ophoging met mest en heideplaggen, een dik humeus dek ontstaan. Aangezien het plangebied zich op de rand bevindt, is hier het esdek dunner dan 50 cm, waardoor de bodem gekwalificeerd kan worden als laarpodzolgrond. Onder het esdek bevindt zich vaak een podzolprofiel met een E-horizont en een B-horizont. De E-horizont is een gebleekte laag, waarin uitspoeling van humus en ijzeroxyden heeft plaatsgevonden. In de B-horizont heeft inspoeling van humus en ijzeroxyden plaatsgevonden, waardoor een bruine laag ontstaan is.¹⁴

In het onderzoeksgebied zijn de volgende archeologische (indicatieve) waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld:

Bron	Omschrijving
Archeologische beleidsadvieskaart gemeente Steenwijkerland ¹⁵	Bebouwd gebied, direct ten zuiden: hoge archeologische verwachting
Archeologische Monumenten Kaart (AMK) waarnemingen ARCHISII (Archeologisch Informatie Systeem)	AMK-terrein 13.959 12.394, 12.409, 12.410, 13.670, 24.480, 45.390, 45.391, 45.392, 422.261
vondstmeldingen ARCHISII	geen
onderzoeksmeldingen ARCHISII	5.232, 17.487, 27.978, 35.251, 37.343, 41.551
Meldingen archeologische verenigingen	geen

De ligging van deze waarden is weergegeven in afb. 5.

De oude stadskern van Steenwijk vormt een AMK-terrein van archeologische waarde. Binnen dit terrein worden archeologische resten vanaf de Middeleeuwen verwacht.¹⁶

Ca. 100 m ten zuidwesten van het plangebied zijn enkele Archis-waarnemingen ingevoerd. De locatie van deze vondsten is waarschijnlijk niet helemaal correct. Het gaat om de volgende waarnemingen: In een gracht en in de rivier de Aa zijn enkele aardewerkscherven uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd gevonden.¹⁷ Uit een veenpakket (dus naar verwachting in een lager gelegen gebied) is een vuursteen bij afkomstig.¹⁸ Tijdens graafwerkzaamheden zijn laatmiddeleeuwse aardewerkscherven gevonden, maar de locatie hiervan is onzeker.¹⁹ De overige vondsten bestaan uit een kan uit de Late Middeleeuwen of Nieuwe Tijd, gevonden in een gracht, een kruik met dezelfde datering, gevonden in de Aa, evenals aardewerkscherven uit de Late Middeleeuwen, gevonden in een bouwput.²⁰

¹³ De Mulder, *et al.* 2003; Sueur & Schrijvers 2006.

¹⁴ Makken 1988; Sueur & Schrijvers 2006.

¹⁵ Sueur & Schrijvers 2006.

¹⁶ AMK-nr. 13.595; toponiem: Steenwijk; centrumcoördinaat: 204.206/533.517.

¹⁷ Waarnemingsnrs. 12.409, 12.410.

¹⁸ Waarnemingsnr. 12.394.

¹⁹ Waarnemingsnr. 13.670.

²⁰ Waarnemingsnrs. 45.390, 45.391, 45.392.

Ca. 400 m ten zuidwesten van het plangebied is met een metaaldetector een bronzen stilus (schrijfstift) gevonden met een onbekende datering.²¹

Tijdens een archeologische begeleiding van de aanleg van een gasleiding zijn ca. 500 m ten zuidoosten van het plangebied diverse metaalvondsten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd aangetroffen (vooral munten en kogels), die in verband gebracht worden met de Schans van Maurik, die hier verwacht werd. De restanten van de schans zelf zijn waarschijnlijk opgenomen in de bouwvoor. Behalve metaalvondsten zijn ook aardewerkscherven uit dezelfde periode aangetroffen. Bovendien zijn grondsporen aangetroffen, waarschijnlijk behorende tot een middeleeuwse boerderij, evenals twee mogelijke haardkuilen uit het Mesolithicum.²²

Tijdens een booronderzoek ca. 300 m ten zuiden van het plangebied zijn aan het oppervlak een vuurstenen krabber, twee afslagen en een vuursteenbrokje gevonden. In één boring, ca. 450 m ten zuidwesten van het plangebied, is een mogelijke cultuurlaag aangetroffen. Rondom deze boring zijn aanvullende boringen geplaatst waarbij geen archeologische indicatoren zijn aangetroffen. Geconcludeerd is dat de donkere laag waarschijnlijk een natuurlijke oorsprong heeft.²³

Ca. 100 m ten noorden van het plangebied is tijdens een booronderzoek vastgesteld dat het grootste deel van het plangebied verstoord is en geen archeologische resten meer verwacht worden. Alleen op de kruising van de Vendelweg en de singelgracht, ca. 300 m ten noorden van het plangebied, werden restanten van de Gasthuispoort verwacht. Vandaar dat op deze locatie een begeleiding is aanbevolen.²⁴

Tijdens booronderzoeken ca. 300 m ten westen en 150 m ten noorden van het plangebied is een verstoorde bodem zonder archeologische indicatoren aangetroffen.²⁵

Ca. 400 m ten westen van het plangebied is een bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij is alleen het uiterste oosten van het toenmalige onderzoeksgebied (600 m ten westen van het huidige plangebied) aangewezen voor vervolgonderzoek.²⁶

3.5 Gespecificeerde verwachting (LS05)

In het hele plangebied worden archeologische resten verwacht uit alle archeologische perioden. In de directe omgeving van het plangebied zijn zowel resten uit de prehistorie als uit de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd gevonden. Jagers-verzamelaars uit het Paleo- en Mesolithicum zochten vooral de hogere delen, zoals de stuwwallen, op voor hun tijdelijke kampementen. Vanwege de ligging op een stuwwal was het plangebied hiervoor dus een gunstige locatie. Ook vanaf het Neolithicum waren de hogere delen van het landschap gunstige vestigingslocaties en het plangebied bleef bewoonbaar in perioden waarin lager gelegen gebieden met veen bedekt raakten. Voor landbouw waren de gebieden zonder dekzand echter minder geschikt, dus in het plangebied worden vooral nederzettingsresten verwacht.

Het archeologische niveau tot in de Late Middeleeuwen wordt verwacht onderin een 30 à 50 cm dik plaggendek en in de top van het pleistocene materiaal (gestuwde afzettingen); hier wordt ook wel van 'cultuurlaag' gesproken: een doorwerkte oude bodem tussen het plaggendek en de ongeroerde ondergrond met kleine fragmenten aardewerk, natuursteen, vuursteen of houtskool. Het vondstniveau is naar verwachting door verploeging voor een groot deel opgenomen in het plaggendek. Archeologische sporen zullen zich naar verwachting bevinden tot ongeveer 25 cm in de top van de C-horizont. Organische resten (zoals bot, hout, leder en textiel) zullen door de relatief droge en zure bodemomstandigheden slecht zijn geconserveerd.

²¹ Waarnemingsnr. 24.480.

²² Waarnemingsnr. 422.261; onderzoeksmeldingsnr. 27.978.

²³ Onderzoeksmeldingsnr. 5.232.

²⁴ Onderzoeksmeldingsnr. 41.551.

²⁵ Onderzoeksmeldingsnrs. 35.251, 37.343.

²⁶ Onderzoeksmeldingsnr. 17.487

Vanaf het maaiveld kunnen archeologische resten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd aanwezig zijn. Vanwege de ligging in agrarisch gebied is de kans hierop echter niet groot. Bovendien geldt een hoge kans dat deze resten, vanwege de ondiepe ligging, reeds verstoord zijn bij de aanleg van de huidige woonwijk.

De beperkte beschikbare gegevens laten niet toe, het complextype en de omvang van de verwachte resten nader te specificeren.

4 Methodiek Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)

4.1 Kader

De bij het Inventariserend Veldonderzoek toegepaste methoden zijn conform de KNA, versie 3.2 Landbodems, in het bijzonder specificatie VS03 (booronderzoek). Uitgangspunt van het inventariserend veldonderzoek is de gespecificeerde verwachting zoals die is opgesteld in het bureauonderzoek. De strategie voor het veldonderzoek is hierop gebaseerd, alsmede op het voor dit onderzoek opgestelde Plan van Aanpak.

De rapportage is opgesteld conform specificatie VS05.

4.2 Methode

In het plangebied zijn grondboringen uitgevoerd met als doel het bepalen van de bodemopbouw en eventuele bodemverstoringen. Dit is de verkennende fase van het inventariserend veldonderzoek.

Het verkennen van de bodemopbouw gebeurt door de bodemtextuur en, indien relevant, bodemkundige horizonten systematisch te beschrijven. Eventuele afwijkingen van de verwachte bodemopbouw zoals vastgesteld op grond van het bureauonderzoek, en andere niet-natuurlijke bodemkenmerken kunnen er aanleiding toe geven om (delen van) het plangebied als verstoord te beschouwen.

Er zijn drie boringen verspreid over het plangebied uitgevoerd met een 7 cm Edelmanboor tot 25 cm in de ongestoorde ondergrond. De boringen zijn uitgevoerd tot gemiddeld circa 200 cm en maximaal 205 cm onder het maaiveld.

De bodemtextuur en archeologische indicatoren zijn beschreven volgens SBB 5.1 van het NITG-TNO waarin ondermeer de standaard classificatie van bodemmonsters volgens NEN5104 wordt gehanteerd.²⁷ De X- en Y-coördinaten zijn bepaald aan de hand van de lokale topografie en ingemeten met behulp van een meetlint. De hoogte van het maaiveld ter plaatse van de boringen is bepaald aan de hand van AHN-beelden.

5 Resultaten Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)

5.1 Lithologische beschrijving

De locatie van de boringen is weergegeven in afb. 6. De boorgegevens worden gepresenteerd in Bijlage 1.

Onderin het profiel is zwak grindig, zwak siltig, lichtgeelgrijs zand aangetroffen. Dit zand is matig fijn en kalkloos. De top van dit pakket bevindt zich op een diepte van 170 à 180 cm –mv.

Hierboven bevindt zich een vlekkelig, 5 tot 30 cm dik, pakket grijsbruin, zwak humeus zand. In boring 2 zijn in dit pakket twee fragmenten onbewerkte vuursteen en een asfaltbrokje aangetroffen. De bovenste 140 à 170 cm van het profiel bestaat uit lichtgrijs, matig fijn zand, vaak met bruine vlekken. In boring 1 bevinden zich puinresten in dit pakket.

²⁷ Bosch 2005; Normalisatie-Instituut 1989.

5.2 Interpretatie

Het onderste pakket wordt geïnterpreteerd als de C-horizont in gestuwde afzettingen. Hierboven bevindt zich een omgewerkt pakket, waarin asfalt en vuursteenbrokjes zijn aangetroffen. De binnen dit pakket aangetroffen vuursteenfragmenten bevatten geen bewerkingssporen en hebben naar verwachting geen antropogene oorsprong. Binnen de Formatie van Drente komen vaker vuursteenbrokjes voor die vanuit noordelijker gebieden zijn meegenomen door het landijs. De bovenste 140 à 170 cm van het profiel bestaat uit een opgebracht pakket, wat waarschijnlijk is opgebracht ten tijde van de inrichting van de huidige woonwijk.

Uit het booronderzoek blijkt dat de bodem verstoord is tot in de C-horizont, waardoor archeologische resten naar alle waarschijnlijkheid verloren zijn gegaan. Theoretisch kunnen in de C-horizont nog diepe grondsporen aanwezig zijn, maar dit niveau bevindt zich op een diepte van minstens 170 cm –mv, terwijl de bodem tot maximaal 150 cm –mv vergraven wordt. De oppervlakte die tot meer dan een meter –mv verstoord gaat worden is bovendien zeer klein (25 m²). Vandaar dat wordt geadviseerd geen vervolgonderzoek uit te voeren.

6 Conclusies

De in de Inleiding gestelde onderzoeksvragen kunnen op basis van de bereikte resultaten als volgt worden beantwoord:

Is er in het plangebied een intact potentieel vondst- en/of sporenniveau aanwezig en zo ja, komt dit overeen met het op basis van het bureauonderzoek verwachte niveau?

De bodem is verstoord tot in de C-horizont. Het vondstniveau is niet meer aanwezig. Theoretisch kunnen nog diepe sporen in de C-horizont voorkomen, vanaf een diepte van 170 cm –mv.

Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig en, zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard, datering en waardstelling hiervan?

Er zijn geen aanwijzingen voor archeologische waarden aangetroffen.

In welke mate worden deze waarden verstoord door realisatie van de geplande bodemingreep?

In het grootste deel van het plangebied wordt de bodem tot maximaal 1 m –mv verstoord. Over een oppervlakte van ca. 25 m² zal de bodem tot 1,3 à 1,5 m –mv verstoord worden. Het mogelijke sporenniveau zal daarom niet verstoord worden bij de geplande bodemingreep.

Hoe kan deze verstoring door planaanpassing tot een minimum worden beperkt?

Dit is niet nodig.

Indien de eventuele archeologische waarden niet kunnen worden behouden: Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun omvang, ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om te komen tot een selectiebesluit?

Er is geen nader onderzoek nodig.

7 Aanbeveling

ADC ArcheoProjecten adviseert om het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij het bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

Wij wijzen u erop dat de bevoegde overheid het rapport wil inzien. Op basis van dit rapport kan de bevoegde overheid een selectiebesluit nemen. De mogelijkheid bestaat dat dit selectiebesluit afwijkt van het door ons opgestelde advies.

Literatuur

- Alterra**, 2003: *Digitale Geomorfologische Kaart van Nederland*.
- Berg, M.M. van den & E.A. Hatzmann**, 2006: *Water en archeologisch erfgoed*. Amersfoort (Nederlandse Archeologische Rapporten 30).
- Bosch, J.H.A.**, 2005: *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode, Versie 5.2*. Utrecht (TNO-rapport NITG 05-043-A).
- Bureau Militaire Verkenningen**, 1887, 1911, 1926, 1933: *Giethoorn, blad 237, schaal 1:25.000*.
- Geologische Stichting**, 1961: *Geologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000, blad 16 Oost Steenwijk*. Haarlem.
- Groenewoudt, B.J.**, 1994: *Prospectie, waardering en selectie van archeologische vindplaatsen: een beleidsgerichte verkenning van middelen en mogelijkheden*. Amersfoort (Nederlandse Archeologische Rapporten 17).
- Kadaster**, 1811-1832: *Kadasterkaart (Minuutplan); Steenwijk, Overijssel, sectie C, blad 01*.
- Kadaster**, 1954, 1961, 1964, 1974, 1985, 1995: *Topografische kaart (1:25.000); Steenwijk, kaartnummer 16G*.
- Koeman, C. & J.C. Visser**, 1992: *De stadsplattegronden van Jacob van Deventer*. Alphen aan de Rijn.
- Makken, H.**, 1988: *Bodemkaart van Nederland, 1:50.000, Toelichting bij de kaartbladen 16 West Steenwijk en 16 Oost Steenwijk*. Wageningen.
- Mulder, E.F.J. de, M.C. Geluk, I. Ritsema, W.E. Westerhof & Th.E. Wong**, 2003: *De ondergrond van Nederland*. Groningen/Houten.
- Normalisatie-Instituut, Nederlands**, 1989: *Geotechniek, classificatie van onverharde grondmonsters NEN 5104*. Delft.
- Stichting voor Bodemkartering**, 1988: *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, blad 16 Oost Steenwijk*. Wageningen.
- Sueur, C. & R. Schrijvers**, 2006: *Archeologische verwachtingen- en beleidskaart voor het grondgebied van Steenwijkerland; Een aanzet tot het ontwikkelen van ruimtelijk archeologiebeleid*. Amersfoort (Vestigia Rapport V337).
- Tol, A.J., J.W.H.P. Verhagen & M. Verbruggen**, 2006: *Leidraad inventariserend veldonderzoek. Deel: karterend booronderzoek*. Gouda (SIKB uitgave).

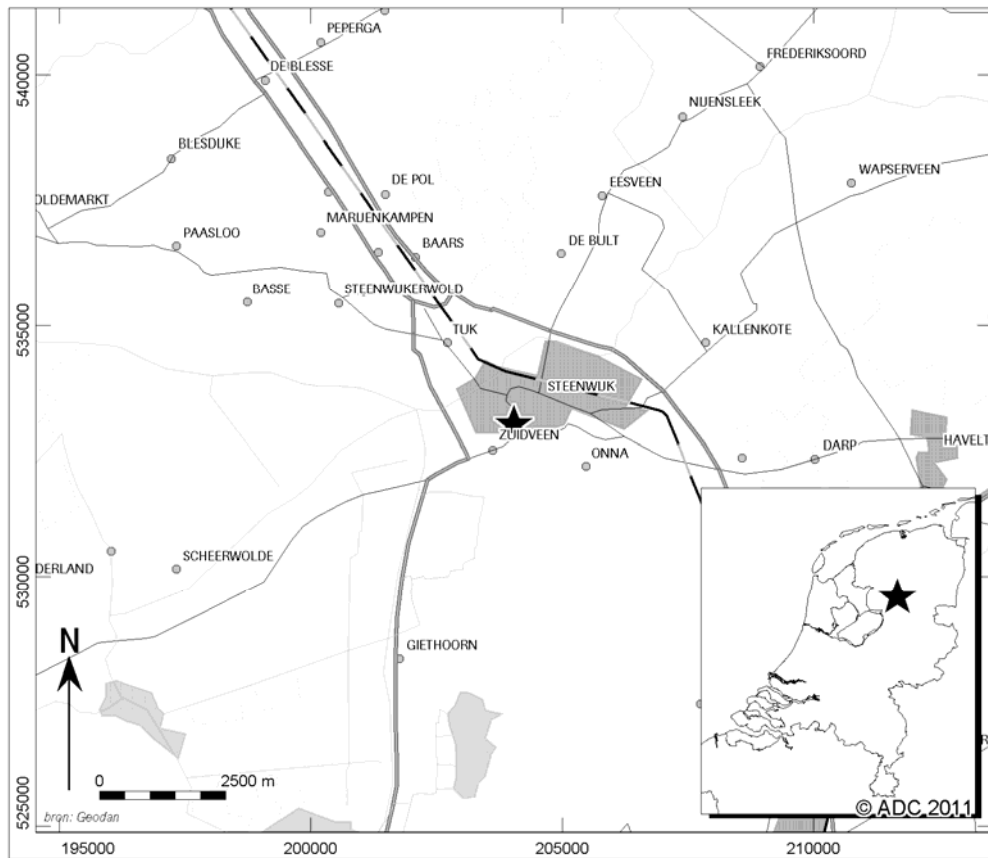
Geraadpleegde websites

<http://archis2.archis.nl>
<http://gisopenbaar.overijssel.nl/website/bodematlas/bodematlas.html>
<http://www.ahn.nl>
<http://www.atlas-cultuurhistorie.nl>
<http://www.kich.nl>
<http://www.watwaswaar.nl>

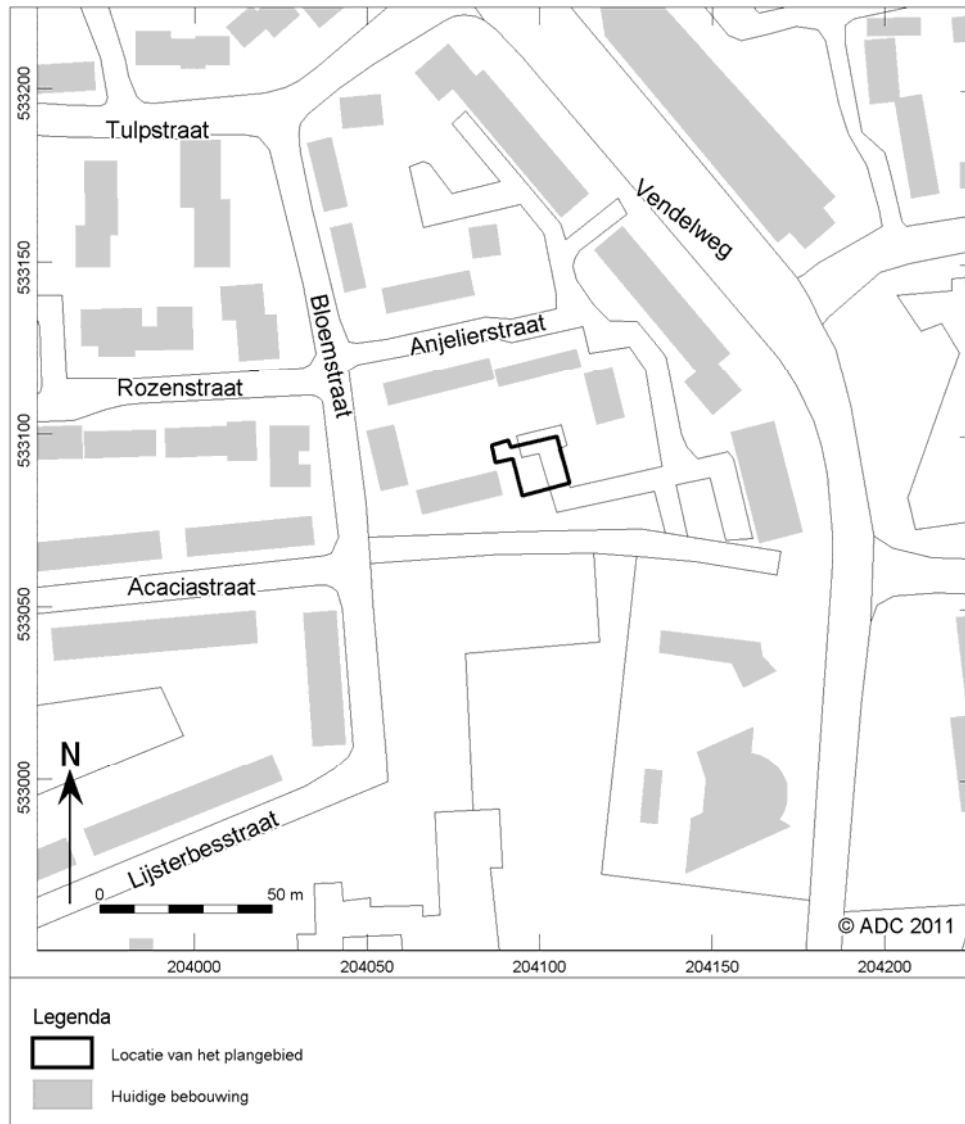
Lijst van afbeeldingen en tabellen

- Afb. 1 Locatie van het plangebied
Afb. 2 Detailkaart van het plangebied
Afb. 3 Locatie van het plangebied op de Bonnekaart uit 1887
Afb. 4 Het plangebied geprojecteerd op de bodemkaart
Afb. 5 Beleidsadvieskaart gemeente Steenwijk, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen
Afb. 6 Nieuwbouwplannen en boorpunten

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

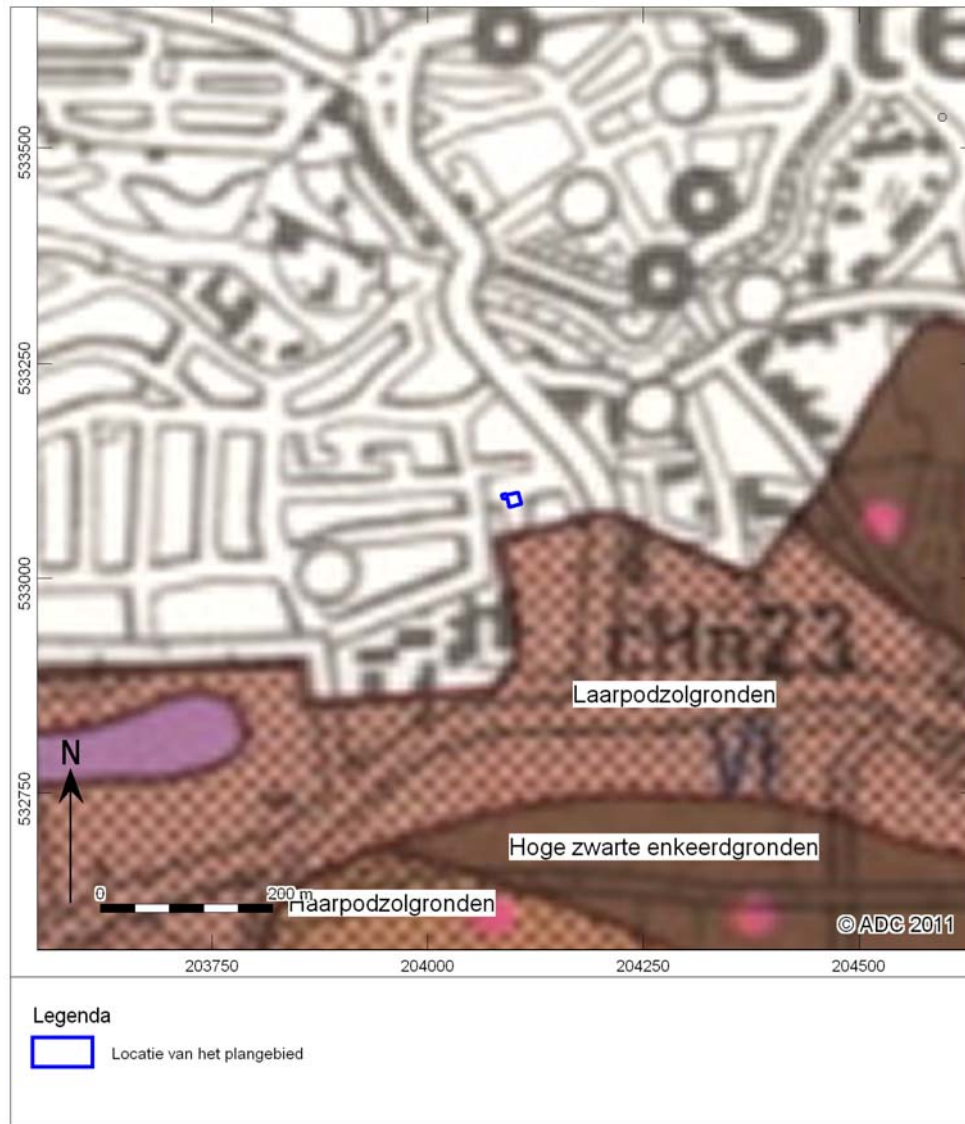
Afb. 1 Locatie van het plangebied

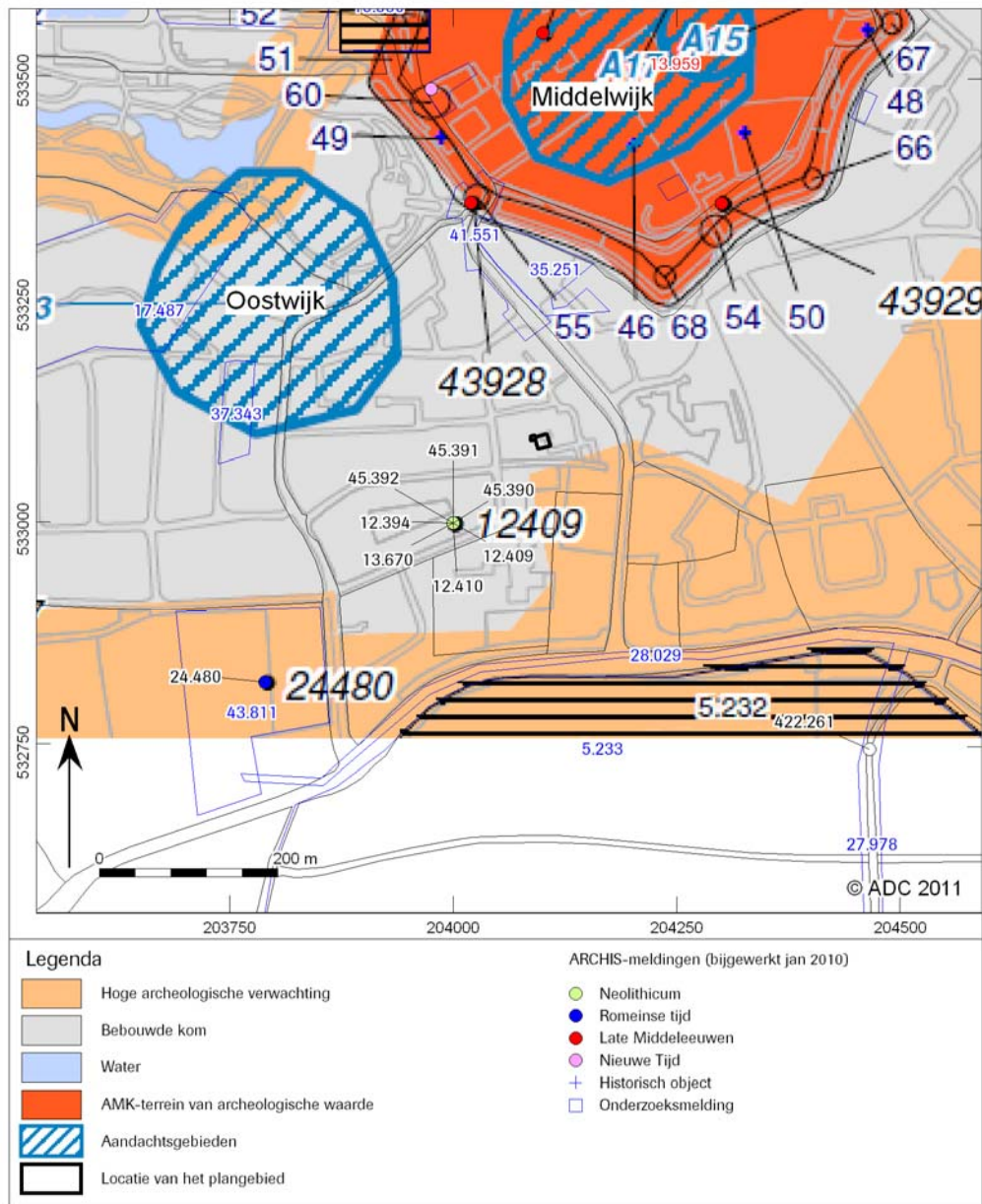
Afb. 2 Detailkaart van het plangebied

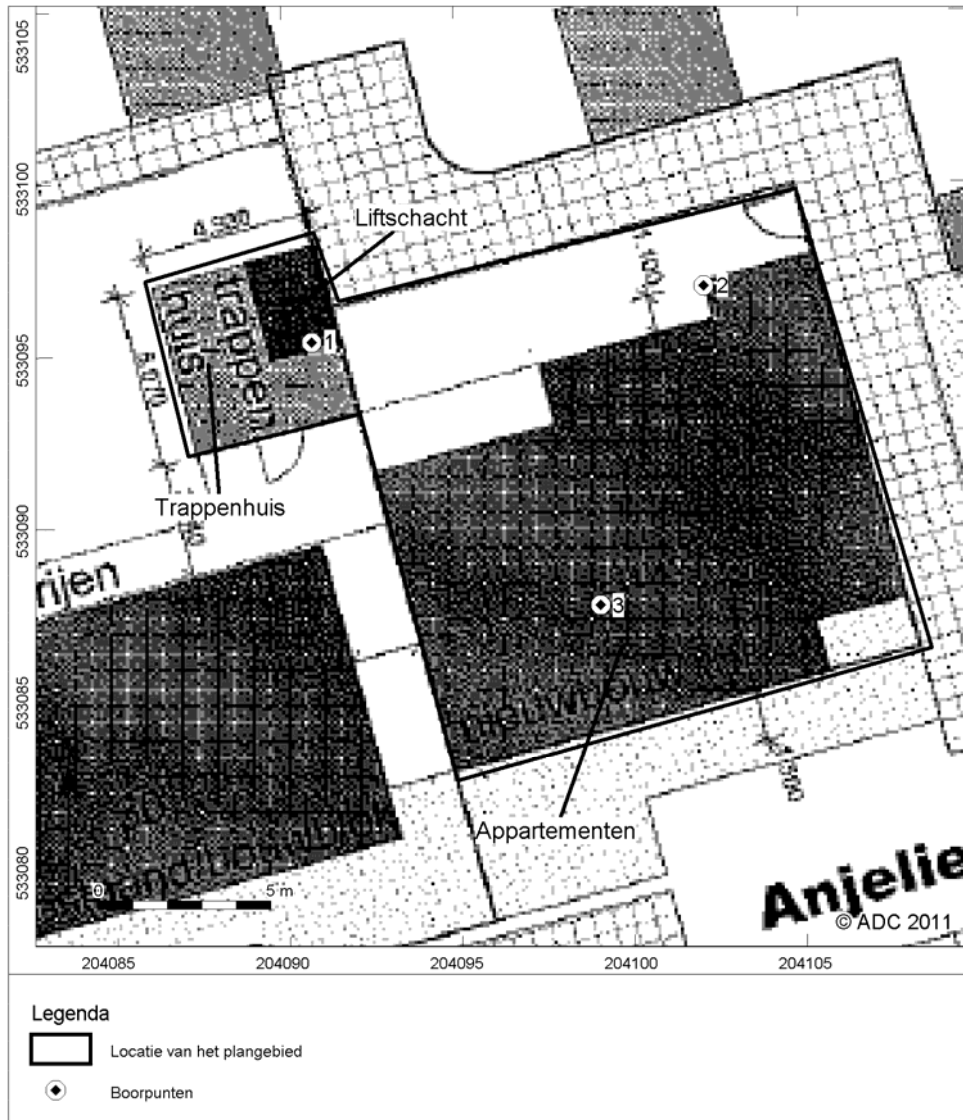
Afb. 3 Locatie van het plangebied op de Bonnekaart uit 1887

Afb. 4 Het plangebied geprojecteerd op de bodemkaart

Afb. 5 Beleidsadvieskaart gemeente Steenwijk, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen

Afb. 6 Nieuwbouwplannen en boorpunten

Bijlage 1 Boorgegevens

nummer	bovengrens (cm)	onder (mv)	ondergrens (cm)	grondsoort	bijmenging	zandmedaan	kleur	kalkgehalte	antropogene bijmengingen	bodemhorizonten	overlig
1	0	150		zand zwak siltig		matig fijn licht-grijs	matig fijn licht-grijs	kalkloos	weinig puinresten		opgebrachte grond
	150	180		zand zwak siltig; zwak humeus		matig fijn grijs-bruin	matig fijn grijs-bruin	kalkloos			veel grijze vlekken; omgewerkte grond
	180	205		zand zwak siltig; zwak grindig		matig fijn licht-geel-grijs	matig fijn licht-geel-grijs	kalkloos		C-horizont	
2	0	10		zand zwak siltig		matig fijn grijs	matig fijn grijs	kalkloos			tegel
	10	140		zand zwak siltig		matig fijn licht-grijs	matig fijn licht-grijs	kalkloos			weinig bruine vlekken; opgebrachte grond; omgewerkte grond
	140	170		zand zwak siltig; zwak humeus		matig fijn bruin-grijs	matig fijn bruin-grijs	kalkloos			veel grijze vlekken; omgewerkte grond; asfaltbrok; brokjes onbewerkt vuursteen
	170	200		zand zwak siltig; zwak grindig		matig fijn licht-geel-grijs	matig fijn licht-geel-grijs	kalkloos		C-horizont	
3	0	40		zand zwak siltig		matig fijn licht-grijs	matig fijn licht-grijs	kalkloos			opgebrachte grond
	40	80		zand zwak siltig; zwak humeus		matig fijn grijs-bruin	matig fijn grijs-bruin	kalkloos			opgebrachte grond
	80	170		zand zwak siltig		matig fijn licht-grijs	matig fijn licht-grijs	kalkloos			weinig bruine vlekken; opgebrachte grond; omgewerkte grond; zeer scherpe ondergrens
	170	175		zand zwak siltig; zwak humeus		matig fijn grijs-bruin	matig fijn grijs-bruin	kalkloos			weinig grijze vlekken; omgewerkte grond
	175	200		zand zwak siltig; zwak grindig		matig fijn licht-geel-grijs	matig fijn licht-geel-grijs	kalkloos		C-horizont	

Bijlage 2 Selectieadvies Het Oversticht

Rapport archeologisch onderzoek Anjelierstraat te Steenwijk (gemeente Steenwijkerland); Een bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek; ADC Rapport 2727

Bevindingen

Het onderzoek is uitgevoerd conform de eisen gesteld in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie 3.2 (KNA 3.2).

Uit het bureauonderzoek blijkt dat in het plangebied archeologische waarden aanwezig kunnen zijn uit alle perioden. Op basis van de uitkomsten van het bureauonderzoek is een booronderzoek uitgevoerd. Er zijn verspreid over het plangebied 3 boringen gezet. Daar blijkt uit dat de bodem geroerd is. Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Theoretisch is er kans op het voorkomen van diepe sporen in de ongeroerde C-horizont. Maar de geplande ontwikkelingen komen niet tot de laag waarin deze sporen verwacht zouden kunnen worden.

Het ADC adviseert om het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling.

Conclusie

De conclusie uit het rapport kan worden overgenomen:

- De locatie wordt, op archeologische gronden, vrijgegeven. Er is geen nader archeologisch onderzoek nodig, de geplande bouwactiviteiten vormen geen gevaar voor de eventueel aanwezige diepe sporen.

Mochten er tijdens de civieltechnische werkzaamheden archeologische waarden aangetroffen worden, geldt een meldingsplicht volgens de Monumentenwet 1988, art.53, bij het bevoegd gezag. Dit kan bij de gemeente Steenwijkerland.

26 april 2011
M. (Marijke) Nieuwenhuis
archeoloog
gemeente Steenwijkerland